

Carletta Elena BREBU

Redescoperindu-l pe Maiorescu

Cu câteva zile în urmă, dl. Ion Ilieș – adică autorul volumului care face obiectul cronicii noastre de azi – mi-a înmănat cartea **Repere maioresciene** – lucrare care pare să fie pentru contextul actual cultural, o temerară readucere în discuție a unei personalități de anvergură pentru cultura noastră – chiar dacă Maiorescu e privit mai ales din prisma afinităților politice și mai puțin ca estetician sau critic literar.

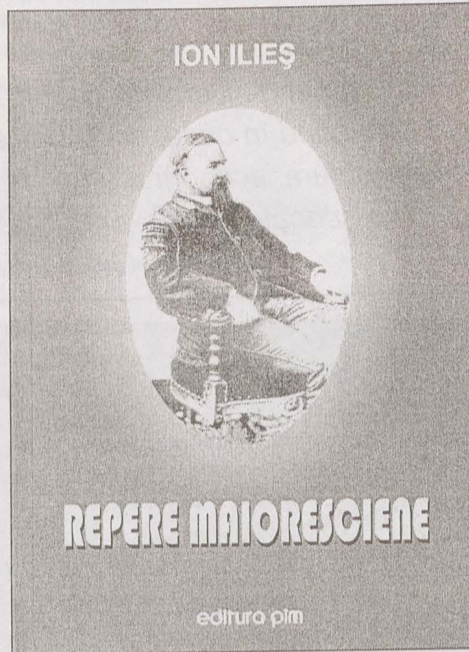
Din păcate, și pe acest teritoriu s-a spus și s-a scris foarte mult! Mulți universitari sau critici au vărsat râuri de cerneală... Numai dacă reluăm studiile academice ale unui George Munteanu, de exemplu, care în **Istoria literaturii române clasice** – oferă cititorilor o panoramă a personalității maioresciene, de o complexitate greu de imaginat, vizând inclusiv această componentă din sfera politicului! E greu să fii original și – după cum spunea un celebru poet latin – dacă vrei să culegi lauri, nu merge pe drumuri deja bătătorite! Probabil însă, că nu lauri dorește să obțină autorul **Reperelor maioresciene** – lucru ce reiese și din sincera mărturisire cu care debutează volumul: „Prezentul volum s-a născut prin reluarea și dezvoltarea unor idei din lucrarea noastră de diplomă, susținută în anul 1978 la Universitatea din București. La data respectivă, se împlinise peste un deceniu și jumătate de la producerea dezghețului ideologic în contextul căruia **valorificarea critică a moștenirii noastre culturale** îl readusesse în centrul atenției pe Titu Maiorescu, laolaltă cu alte personalități ale trecutului (...) Maiorescu ne însoțește și cărțile apărute după 1989 o dovedesc cu prisosință. A-l tăgădui acum pe Maiorescu ar fi un gest de-a dreptul ingrat, oarecum asemănător

celui din perioada proletcultistă. A-l nega nu e posibil, a-l zeifica ar fi un lucru de prost gust, a-l consulta ca autor și martor este o cale rațională binevenită. În sensul acestor sublinieri ni s-a părut că ar fi potrivit ca – beneficiind de noile achiziții – să reluăm și să actualizăm anumite puncte de vedere, cuprinse în propunerea noastră din 1978, gândindu-ne că ar fi utile mai ales școlii medii în care existența noastră profesională a început și s-a derulat mai multe decenii.” (cf. Ion Ilieș **Repere maioresciene** Ed. PIM Iași p. 5-6)

Dacă acceptăm cartea în cadrul scolastic și prin caracterul lucrativ al unui instrument de lucru didactic, meritul acesteia sporește simțitor. Dacă, însă, ne raportăm la analizele pertinente asupra gândirii și scrierilor lui Maiorescu la nivel național până astăzi... situația se modifică în defavoarea autorului. Nu ajută aici nici gândirea și așezarea logică a lucrurilor, nici perceperea fenomenologică, nici asiduitatea unor argumente și nici stilul supravegheat! Trăim vremurile acelea, în care setea de informație nu mai suportă saturarea limitată din trecut! Căile noi, eventuale surprize biografice sau texte încă nepublicate... sau o perspectivă insolită și persuasivă – iată ce cere timpul și publicul cititor! Nu dorim să minimalizăm efortul – laudabil de altminteri – al autorului și luăm desigur în calcul și aspectul dificultății subiectului...

Desigur că munca de profesor a influențat acut și tipul de discurs, dar mai ales orientarea conativă și fatică! Mesajele sunt subliniate și schematizate, ori exemplificate întocmai ca într-o secvență demonstrativă de lecție. Mulți dintre profesorii debutanți dar și din rândul colegilor cu experiență vor putea găsi un real sprijin informațional (mai la îndemână) în cartea **Repere maioresciene** – și repet – consider că, pe undeva, aceasta a fost și intenția: „Maiorescu fiind întâi de toate profesor, mai mult un mare profesor, ne-am gândit că îndreptarul său de poezie de la 1867 scris pentru junimiști și publicat pentru o categorie mai largă de iubitori de poezie, are ce spune și elevului zilelor noastre. Am crezut de cuviință că este de datoria noastră să-l reconsiderăm pe Titu Maiorescu, în spațiul libertății de după 1989. Indiferent de frământările prin care trece astăzi învățământul românesc, Maiorescu rămâne același reper fundamental printre atâtea alte personalități, la care se raportează școala. Trebuie să alegi doar perspectiva din care să îi scrutezi profilul.” (cf. op. cit. p. 7-8)

Prin urmare, dacă luăm în considerare afirmația de dinainte, reaşezăm cartea, raportând-o strict la funcția de instrument de lucru, de cunoaștere scolară, fără pretenția exhaustivității sau cea a rigurozității academice.

Dacă mi se pare interesantă o idee, aceea este că Maiorescu e receptat de către autor – cu o oarecare rezervată finețe – ca om politic: „În viziunea lui E. Lovinescu și a altor critici literari care i-au urmat, Maiorescu, deși parlamentar, ministru și prim-ministru, nu poate fi socotit om politic, în sensul că nu a lăsat în urma lui niciun proiect legislativ dus până la capăt. Dar e cazul să ne întrebăm dacă România, revenind la democrația parlamentară după 1989, a înregistrat în Parlament vreo personalitate de talia lui Titu Maiorescu? Prin urmare, am restituit ce se cuvine memoriei acestei personalități, referindu-ne mai întâi la **Istoria politică** pe care a compus-o dintr-o înșiruire de prefete la volumele de Discursuri parlamentare. În al doilea rând, am căutat să revenim la **O cercetare critică a poeziei române de la 1867**, care «are toate calitățile unui bun manual școlar». Este caracterizarea aparținând criticului literar Alexandru Dobrescu.” (cf. op. cit. – p.7)

Și aceasta va fi ideea călăuzitoare a volumului în discuție, iar autorul se străduiește să o transforme în postulat, asumându-și o oarecare mefiență! Adaptarea la modernitate se realizează prin identificarea unor situații istorice, sau a unor contexte cu arii simbolice comune: „Istoria României moderne și contemporane cunoaște mai multe perioade de trecere la organizări superioare, dorite ca atare stabile, prospere în raport cu ceea ce numim vag și adesea ironic tranziție. Tranzițiile sunt trăite de populația majoritară cu sentimente contradictorii de acceptare și de neîncredere (...) Titu Maiorescu va scrie și el istoria unei tranziții (...). Dar oare poate fi scrisă istoria așa cum a fost?” (cf. op. cit. p. 49-50)

Ion Ilieș se întreabă dacă nu cumva, din cauza structurii sale morale, Maiorescu nu a cochetat cu întregul șir de compromisuri necesare statutului de politician: „Teren prin excelență al compromisului, politica cere (din partea celui ce i se dedică și își face din practicarea ei o profesie) flexibilitate în susținerea punctelor de vedere,

alternarea vehemenței în susținerea ideilor proprii cu renunțarea (măcar momentană) la combaterea pozițiilor susținute de adversarul de opinii (...). Dar nu atât compromisul pare a fi bariera în calea acceptării lui Maiorescu în clasa oamenilor politici reductibili. Compromisul nu e atât o lege, cât o metodă mai mult și o cale de a ajunge la un rezultat cât de cât acceptabil în problema pusă în discuție (...) Structural, Maiorescu nu admitea compromisul. Este, desigur, un fel de a spune și de a-i examina superficial personalitatea, alcătuită dintr-o asemenea supoziție din suprafețe teoretice lipsite de nuanțări. Invocând adevărul, pe când emitea judecăți de valoare asupra poeziei de la 1867, sau când, în numele aceluiași adevăr, vitupera pe la 1868 direcția în care se dezvoltă cultura română, Maiorescu folosește mijloace din sfera culturală pe care le va aplica și în politică. Eugen Lovinescu și după el alții, cei mai mulți, nu i-au iertat imixtiunea afirmațiilor teoretice în câmpul politicii, domeniu prin excelență practic. E adevărat că Maiorescu judecă teoretic și în parlament, ca un logician ce era și, adesea, plecând de la fundamente culturale pe care le comentează în **Critice**: scrierea limbii române, evoluția școlii, calitatea manualelor școlare, oportunitatea școlilor sătești, desființarea unor catedre universitare, repudierea **bărnuțismului**, ideea preschimbării moravurilor și consfințirea lor prin lege, susținerea dinastiei ca principiu de consolidare și de evoluție a statului, conservarea patrimoniului cultural etc. (...) În politică se ivesc situații dramatice ca și în terenul învecinat al diplomației, când adevăruri fundamentale și cauze vitale se susțin prin mijloace nu tocmai ortodoxe. Sunt cazuri în care un adevăr nu poate fi pus la îndoială și e sprijinit chiar prin tănuirea altor adevăruri parțiale.” (cf. op. cit. p. 93-94)

Ion Ilieș aduce constant citate din Eugen Lovinescu – cel care considera că Maiorescu nu e realmente om politic, în ciuda funcțiilor din Parlament. Astfel, mentorul junimist va fi „reașezat” printr-o serie de contraargumente, pe care autorul lucrării în discuție încearcă să le lanseze printr-o comparație lucidă cu M. Kogălniceanu, P. P. Carp, I. Brătianu sau Lascăr Catargi (care se spune că au impus adevărate revoluții de stat). Se punctează, pe de altă parte, și ideea conform căreia există posibilitatea ca înnăscutele calități de orator ale lui Maiorescu să-l fi deservit la un moment dat. Autorul dă naștere unui discurs argumentativ apropiat „debatei”-ului politic promovat astăzi pretutindeni în lumea civilizată.

Rămân, însă, la ideea că **Repere maioresciene** este corolarul activității unui profesor și exprimă sintetizarea unor opinii individuale; intenția lui Ion Ilieș rămâne meritorie dar demersul poate suporta multiple decantări – și – cred eu – e destul de facil de demontat, mai cu seamă de istorici și politologi.

BRD
GRUPE SOCIETE GENERALE

Tot mai simplu

TelVerde: 0800 803 803 www.brd.ro